

Linnéuniversitetet

LÄRARPROGRAMMET

”Det är tråkigt att göra saker själv”

En kvalitativ studie om vad förskolebarn har för uppfattning om samarbete.

Emma Magnusson

Examensarbete 15 hp
Vårterminen 2011

Handledare: Gunnel Persson
Institutionen för pedagogik, psykologi
och idrottsvetenskap

Linnéuniversitetet

Institutionen för pedagogik, psykologi och idrottsvetenskap

Arbetets art: Examensarbete, 15 hp

Lärarprogrammet

Titel: ”Det är tråkigt att göra saker själv”

En kvalitativ studie om vad förskolebarn har för uppfattning om samarbete.

Författare: Emma Magnusson

Handledare: Gunnel Persson

ABSTRACT

Syftet med den här studien är att ta reda på förskolebarns egna uppfattning om samarbete. Syftet ledde till fyra delfrågeställningar som är: *Hur ser förskolebarn på vikten av att samarbeta? Vad är viktigt att man tänker på vid samarbete med andra? Hur upplever förskolebarn att de samarbetar med andra?* och *Hur skapas ett bra samarbete?* Barnen i undersökningen är mellan fyra och sex år och genomgick alla kvalitativa intervjuer med öppna frågor. Sammanlagt gjordes femton intervjuer som alla spelades in. Genom kvalitativa intervjuer får de tillfrågade barnen möjlighet att med egna ord berätta om sina upplevelser om samarbete. Resultatet av svaren visade tydligt att barnen är medvetna om när det är viktigt att samarbeta. Samtliga tillfrågade såg också fördelar med att samarbeta och alla kunde ge exempel på lärande som skett i samarbete med andra.

INNEHÅLL

<u>1</u>	<u>INTRODUKTION</u>	<u>3</u>
<u>2</u>	<u>BAKGRUND</u>	<u>4</u>
2.1	Lärande i samspel med andra	4
2.1.1	Sociokulturellt perspektiv på lärande i samspel	4
2.2	Lärande genom samarbete	5
2.2.1	Trygga barn för bra samarbete och lärande	7
2.2.2	Gruppsammansättning	8
2.3	Den lärande leken i samspel med andra	8
2.4	Nackdelar med samarbete	9
2.5	Sammanfattning	10
<u>3</u>	<u>PROBLEM</u>	<u>11</u>
<u>4</u>	<u>METOD</u>	<u>12</u>
4.1	Undersökningsmetod	12
4.2	Undersökningsinstrument	12
4.3	Undersökningsgrupp	13
4.4	Genomförande	13
4.5	Bearbetning av datamaterial	14
4.6	Felkällor	14
4.7	Etiska aspekter	15
<u>5</u>	<u>RESULTAT</u>	<u>16</u>
5.1	Hur barnen samarbetar	16
5.1.1	Lärande på olika sätt i samarbetet	16
5.1.2	Samarbeta kring olika saker	17
5.2	När det är bra att samarbeta	18
5.2.1	Viktigt	18
5.2.2	Varför det är bra	19
5.2.3	Fördelar med samarbete	20
5.2.4	Svårigheter vid samarbete	21
5.3	Att tänka på vid samarbete	22
5.3.1	Vad som är viktigt	22
5.3.2	Bestämmande	23
5.3.3	Motivation	24

<u>5.4 Gruppsammansättning.....</u>	<u>25</u>
<u>5.4.1 Fördelar med många.....</u>	<u>25</u>
<u>5.4.2 Fördelar med få.....</u>	<u>26</u>
<u>5.5 Sammanfattning.....</u>	<u>26</u>
<u>6 DISKUSSION.....</u>	<u>28</u>
<u>6.1 Hur barnen samarbetar.....</u>	<u>28</u>
<u>6.2 När det är bra att samarbeta.....</u>	<u>29</u>
<u>6.3 Att tänka på vid samarbete.....</u>	<u>30</u>
<u>6.4 Gruppsammansättning.....</u>	<u>31</u>
<u>6.5 Förslag till fortsatt forskning.....</u>	<u>31</u>
<u>7 REFERENSLISTA.....</u>	<u>33</u>
<u>MED VÄNLIGA HÄLSNINGAR EMMA MAGNUSSON.....</u>	<u>1</u>

BILAGA

1 INTRODUCTION

Samarbete är en nödvändig del av människors vardag oavsett om man går i skolan eller arbetar. Syftet med denna studie är att ta reda på förskolebarns eget sätt att se på samarbetet. Genom de samtal som förs med barnen i den här studien synliggörs barnens egna tankar kring samarbetets betydelse för deras utveckling och lärande. Genom att synliggöra barnens sätt att se på behovet av att arbeta tillsammans för att nå lärande och utveckling kan förståelsen öka och därigenom är det lättare att arbeta för att stärka barnen ännu mer i deras samarbetsförmågor.

Enligt läroplanen för förskolan ska pedagogerna arbeta för att stärka barnens sociala förmågor. Det är alla pedagogers uppgift som arbetar i förskolan att lära barnen att visa hänsyn och omsorg för andra människor. Pedagogerna ska också hjälpa barnen att stärka medkänslan för andra människor och lära barnen att sätta sig in i andras situationer (Utbildningsdepartementet, 2010). Genom att öka förståelsen för att vi är olika och tänker olika kan barnen lättare samarbeta och förstå att alla är en tillgång i gruppen.

Inom det sociokulturella perspektivet gällande barns utveckling menar man att lärandet sker i interaktion med andra. Brodin och Hylander (2007) menar att de som är mindre kunniga lär av dem som kan mer när de samarbetar. Illeris (2007) ser lärandet som en del av människans överlevnad och livsutveckling. Illeris menar att lärandet styrs av situationen barnet befinner sig i. Ålder, intressen, kön och bakgrund har också betydelse för lärandet. Hela samspeletsprocessen är av stor betydelse (a.a.). Det är enligt läroplanen för förskolan pedagogens uppgift att stötta och vägleda barnen till att lära av varandra (Utbildningsdepartementet, 2010). Då är det av stor vikt att pedagogerna är medvetna om barnens synsätt. Hur samarbetar barnen och vad tycker de är viktigt att tänka på när man leker och arbetar ihop med andra?

2 BAKGRUND

I bakgrunden behandlas lärande i samspel med andra. Vidare beskrivs det sociokulturella perspektivet och lärandet i samarbete. Även samspelet i leken och betydelsen av grupsammansättning behandlas. Nackdelar med att arbeta i grupper tas slutligen upp.

2.1 Lärande i samspel med andra

Illeris (2007) menar att lärandet är en del av människans överlevnad och livsutveckling. När barnet är nyfött är allt lärande styrt av lust, barnet lär sig bara det som det får lust med. Vidare menar Illeris (2007) att lärandet är indelat i tre dimensioner, en *innehållsdimension*, en *drivkraftsdimension* och en *samspelsdimension*. Alla dessa dimensioner samspelar i allt lärande, men någon av dimensionerna kan dominera lärandet. Men alla dimensionerna är med och samspelar i lärandet. Lärandet styrs av barnets situation där ålder, kön, intresse och bakgrund spelar in. Hela samspelsprocessen mellan barnen i skolan är av stor betydelse när barnet ska lära (Illeris, 2007).

Sundblad, Dominković & Allard (1983) menar att det är lärarens ansvar att ge barnen meningsfulla sammanhang i sitt lärande och att barnen lär tillsammans med andra. Genom att bygga upp undervisningen i meningsfulla sammanhang som förutsätter samarbete med andra utvecklas barnen (Sundblad m.fl. 1983). Det läraren bör tänka på vid planeringen av undervisningen är enligt Illeris (2007) att utformningen av undervisningen utformas utifrån elevernas intresse, bakgrund, kön och ålder.

2.1.1 Sociokulturellt perspektiv på lärande i samspel

Genom att få respons från andra lär man sig. Barnen lär genom att vara med och delta då kunskap blir till i samspel med andra och omgivningen påverkar vad barnet ska tillägna sig för kunskaper. De som befinner sig i omgivningen har en avgörande roll för inläringen, vad som kommer att läras och hur det kommer att läras (Dysthe, 2003). I skolan är det läraren och klasskompisarna som påverkar vad barnet lär sig. Barn som samarbetar med mer erfarna lär och utvecklas av dessa och de olika kunskaperna i en grupp bidrar till utvecklingen och lärandet (Hundeide, 2006). Davidsson (1999) beskriver det sociokulturella perspektivet enligt följande: *”Kunskap är något som finns mellan människor och utvecklas genom samspel mellan dessa när de möts i och hanterar olika situationer. Kunskapens ursprung finns i interaktion”* (Davidsson, 1999. s. 60).

Inom det sociokulturella perspektivet menar man att barnet utvecklas i det sociala samspelet. Lärandet sker i interaktion med andra, den som kan mer om det aktuella ämnet kan hjälpa och stötta den som är mindre kunnig (Brodin & Hylander, 2007). Det sociokulturella perspektivet på lärande förespråkar att barnen är delaktiga i sin lärandemiljöns utformning. Lärarens uppgift blir att stödja barnen så att de utvecklar en positiv syn på sin egen utveckling och sitt eget lärande. Barnen ska ges möjlighet till samarbetsövningar för att lära av varandra. Undervisningen ska främja ett samarbete mellan eleverna i klassen (Williams, Sheridan & Pramling Samuelson, 2000). Kommunikationen mellan människor är nödvändig för lärandet och en förutsättning för utvecklingen (Dysthe, 2003).

Vygotskijs teori om samspelet innebär att barn lär och utvecklas i samspel med andra. Vygotskij var företrädare för den kognitiva utvecklingspsykologin och var rysk professor inom psykologi. Han har betytt mycket för dagens sätt att se på utveckling och lärande genom samarbete. Vygotskij (1934, 2001) menar att det utan socialt samspel inte sker någon utveckling vare sig när det gäller språk eller tänkande. Barnet lär när det får möjlighet att kommunicera och imitera andra. Genom att språket utvecklas tillsammans med andra får barnet också en utvecklad tankeförmåga. Barnet måste vara aktivt i samarbetsituationerna för att det ska utvecklas maximalt. Samspelet är det viktigaste i barnets utveckling (a.a.).

Vygotskij (1981) menar att barnet behöver en utmanande miljö att vistas i. Barnet behöver utmaningar för att nå sin proximala utvecklingszon. Denna zon är barnets maximala utveckling det kan nå. Genom att samarbeta med mer kunniga kan det nå längre i sin utveckling. När barnet erbjuds uppgifter som är svårare än vad det normalt klarar av på egen hand erbjuds det en utmaning som det tillsammans med kamrater och mer kunniga kan lösa och på det sättet utvecklas. Nästa gång kan barnet klara av saken utan stöd och hjälp av andra. Vid samarbete har leken stor betydelse för barnets utveckling. I leken samarbetar barnen och lär av varandra (a.a.).

Under de senaste årtiondena har förskolan och skolan inspirerats av Vygotskijs tänkande och forskning kring barns utveckling. Vygotskijs tankar ligger till grund för utformningen av dagens läroplaner (Svensson, 1998).

2.2 Lärande genom samarbete

I en spansk förskola med femåriga barn gjordes en studie om barns lärande och utveckling i samspel med andra barn. Det visade sig att lärandet i samarbete med andra barn var framgångsrikt på många sätt. Barnen lärde sig av varandras olikheter och det blev en mångfaldig utveckling. Barnen utvecklade social kompetens och lärde sig att hjälpa andra och att dela med sig (Ortega, Romera & Monks, 2009). Även Strommens (1992) studie visade att det finns stora vinster att göra genom att låta barnen arbeta tillsammans. När barn samarbetar får de möjlighet att dela sina idéer med varandra. Det gör att de inte bara lär varandra utan de får också chans att

utveckla sina egna tankar och idéer. Det blir ömsesidigt lärande och engagemang i de gemensamma uppgifterna. Williams m.fl. (2000) menar att barn måste kunna samarbeta för att utvecklas mot de mål som står formulerade i våra läroplaner.

Williams m.fl. (2000) menar att det finns många sätt att samarbeta på och barnen måste få den möjligheten för att utvecklas. Pea (1993) forskade om barns lärande genom samarbete där barnen fick göra grupparbeten. Det framkom att barn som arbetar i grupper blir bättre på att konversera och samtala. De blir även bättre på att lyssna och ta till sig andras kunskaper samt att hantera missförstånd (Pea, 1993).

Samhället och barnens vardag ställer stora krav på att barnen ska kunna samarbeta. För att barnen ska utvecklas behöver de vara med och prata om hur saker ska göras, de behöver prova själva och lära av varandra. Genom att samspela med andra på ett lekfullt och roligt sätt skapas en meningsfullhet samtidigt som barnet lär sig innehållet (Williams, Sheridan & Pramling Samuelson, 2000). Människan tillhör under sitt liv olika grupper och lär och utvecklas tillsammans med människorna som tillhör de olika grupperingarna. (Wirtberg & Petitt, 1991).

Från det att vi föds utsätts vi för påverkan från vår omgivning. Vårt sätt att bete oss påverkas av de människor som befinner sig i vår omgivning. Läraren påverkar barnen på ett sätt, kompisar på ett annat sätt. Lärarens beslut om hur undervisningen ska bedrivas påverkar barnens utveckling och barnen påverkar varandras utveckling. Detta hör till det sociala liv barnen möter i skolans vardag. Läraren har den största makten över relationerna i skolan och måste ha god kunskap om hur dessa ska byggas upp (Colnerud, 2003). Även Thornberg (2006) betonar att de sociala relationerna har stor betydelse i barnens vardag och samarbete med klasskompisarna hör till vardagen. Läraren måste vara medveten om hur grupperingar påverkar barnens lärande och utgå från det i undervisningen (Thornberg, 2006).

För att underlätta samarbete krävs en miljö i klassrummet som tillåter det. Med miljö menas både material och möbler som finns i rummet samt klimatet. Olika miljöer i skolan bidrar till olika sorters lärande. När en lärmiljö byggs upp är det därför viktigt att tänka efter vad den ska användas till. Bredmars (2003) studie om lärandemiljöer tar upp olika miljöer och dess hinder och möjligheter för olika läranden. Bredmars studie utgick från klassrumsobservationer, fokusgrupper och intervjuer med lärare. Det framkom i studien att lärarna arbetade mycket med det sociala samspelet. Miljöerna och gruppindelningarna stimulerade eleverna till att samarbeta. Undersökning av lärandemiljöer visar också att barnen är medvetna om vilken form av lärande som ska ske i de olika lärandemiljöerna. Det är för barnen självklart vilka aktiviteter som sker var. Miljön måste stimulera barnen till att våga prova sina idéer och uppmuntra till att finna egna lösningar. Det ska vara stimulerande och utmanande för barnen att vistas i skolmiljön samt inbjuda till samarbete (Bredmar, 2003). Även Williams m.fl. (2000) tar upp att miljöns utformning har stor betydelse för hur samarbetet ska fungera.

Genom att låta barnen använda datorn har det visat sig att deras socioemotionella utveckling gått framåt. När flera barn har samsats med en dator har de automatiskt hjälpt varandra. Genom att ha samarbetsituationer med dator i centrum kan barnen öva på turtagning, samtidigt som deras samarbetsförmåga stärks. Det sker många utbyten av barnens tankar och funderingar kring datorn som hjälper barnen att utvecklas. Med datoranvändandet sker ett positivt samlärande (Williams m.fl. 2000). Även Folkesson (2004) menar att samarbetet främjas av att datorn är med i undervisningen. Skolan har mycket sällan datorer som räcker till alla barn vilket gör att de får sitta flera vid samma dator. Detta bidrar till att samarbetet främjas och att barnen lär sig att samtala med varandra. Samspelet vid datorn är större än när barnen arbetar vid sina bänkar. Barnen blir mer aktiva och delaktiga i diskussioner och de arbetar tillsammans för att nå bra resultat (Folkesson, 2004). Vygotskij skriver redan på sin tid om vikten av en miljö som ska stimulera till samarbete. Läraren ska bygga upp en miljö som främjar samarbetet (Vygotskij, 1999).

Strommen (1992) menar att det är fördelaktigt att barnen får samarbeta i grupper där läraren är med och visar vägen och är flexibel. Läraren måste även anpassa sin undervisning så den passar de barn som går i skolan. I Strommens studie filmades barnen så att de tillsammans med läraren kunde se sin utveckling och sitt sätt att bemöta och samspela med andra. Detta visade sig vara betydelsefullt för barnens fortsatta utveckling. I Strommens studie fanns det möjlighet för barnen att arbeta individuellt, men de valde själva att aktivt samverka med varandra utifrån de uppgifter de fick av läraren. Barnen hade en positiv syn på samarbete och de hjälpte varandra vidare i sina projekt med tips och idéer på förbättringar (a.a.).

Granström (2007) menar att en helt annan sorts undervisning från lärarens sida behövs när det är samarbete mellan eleverna än om dem arbetar individuellt. I ett samarbete söker barnen själva upp kunskaperna tillsammans utan läraren. Läraren får då en helt annan roll än när de har genomgång eller eget arbete. Lärarna kan tycka att det är svårt att få dem att fungera då barnen inte tar ansvar och att de inte kan ha uppsikt över alla. Detta menar Granström kan bero på lärarnas bristande kompetens kring hur de ska arbeta för att grupparbetet ska främja utveckling och lärande (a.a.). Pea (1993) menar att det skulle vara fördelaktigt om eleverna fick sitta i mindre grupper och arbeta tillsammans och tillåtas prata med varandra. Då skulle barnen genom att samtala och diskutera med andra kunna komma fram till lärande som de inte skulle ha gjort själva. Men lärarna har svårt att släppa på disciplinen då de tycker att det blir för stökigt. Lärarens roll blir att tillsammans med eleverna utveckla en disciplin som fungerar för ett bra samarbete och en bra utveckling och lärande.

2.2.1 Trygga barn för bra samarbete och lärande

Genom att låta barnen samarbeta skapas det oftast bra relationer i klassrummet. Samarbetet bidrar till att barnen får ett tankesätt där de reflekterar mer (Forslund Frykedal, 2008). Genom att läraren medvetet arbetar med normer, värden och gruppklimat redan från det att barnen börjar skolan kan goda relationer skapas. Har läraren kunskaper inom socialpsykologi kan de lättare arbeta för en positiv atmosfär i

klassrummet (Thornberg, 2006). Även Taube (2007) tar upp lärarens roll i att skapa ett positivt klassrumsklimat. För att skapa bra atmosfär krävs att läraren är trygg i sin roll och att det råder ett accepterande och förstående synsätt. För att lärandet ska fungera i samspel med andra krävs ett positivt inlärningsklimat där barnen känner sig accepterade och vågar vara sig själva. Genom ett positivt klimat är barnen tryggare och har lättare att samarbeta och lära av varandra. Det är lärarens uppgift att öka barnens förståelse för varandra (a.a.).

Thornberg (2006) tar upp begreppet prosocialt beteende som betyder att man visar att man bryr sig om andra och handlar utifrån andras bästa. Detta genom att visa omsorg, inkludera, hjälpa andra, dela med sig och skydda varandra. Genom att läraren arbetar med värdepedagogiska frågor kan prosociala beteenden hos barnen uppkomma vilket kommer att underlätta de sociala sammanhang barnet hamnar i (Thornberg, 2006).

2.2.2 Gruppammansättning

Det finns olika aspekter att ta i beaktande när det kommer till samarbete. En aspekt är gruppens struktur. Gruppernas storlek har stor betydelse för arbetet och lärandet. En arbetsgrupp får inte vara för stor (Forslund Frykedal, 2008). Även Sjödin (1991) menar att gruppernas storlek har betydelse för inläringen. Alla i gruppen måste få komma till tals och ges möjlighet till att interagera i arbetet för att det ska vara någon vinst med grupparbetet (a.a.). Wirtberg och Petitt (1991) håller med om att det har stor betydelse hur många som placeras i samma grupp. Deltagarna måste ha förutsättningar för att aktivt kunna delta. Genom att ha lagom stora grupper för ändamålet ges barnen möjlighet att aktivt vara med och delta (a.a.).

Forslund Frykedal (2009) belyser samarbetet i grupparbetet som arbetsform. Genom observationer har Forslund Frykedal synliggjort och försökt förstå de sociala processer som pågår i grupparbeten. I ett grupparbete är de inblandade medlemmarna beroende av varandra. Det visade sig att vissa elever tyckte det var positivt att ha varandra och dela på ansvaret, medan andra tyckte det var jobbigt för dem kände att de drev andras arbete framåt. Det visade sig också att läraren medvetet satte samman grupper med barn med olika ambitioner för att de med högre ambition skulle driva på de med lägre ambition. Men eleverna själva försökte omstrukturera grupperna och drogs till dem som var på ungefär samma nivå som de själva (Forslund Frykedal, 2009).

2.3 Den lärande leken i samspel med andra

Leken är en situation då barnen interagerar och utvecklar kunskaper. Leken har många olika funktioner för barnet, den är inte bara rolig. Leken är hälsosam eftersom den leder till att barnet blir utmanat och lär sig nya saker som det inte skulle ha gjort om det inte var lek (Johnson, Christie & Wardle, 2005). Lindqvist (2002) menar att

inom leken blir barnen tvungna att kommunicera och samspela med varandra. För barnen är leken av stor social betydelse. De lär sig att samarbeta och umgås genom sina lekar. Leken är roande och glädjefylld och på barnets egna villkor (a.a.).

Den lärande leken är mycket värdefull för barn lär när det är roligt. Som lärare gäller det att göra undervisningen lekfull för då behövs ingen annan motivation till lärande (Johnson, Christie & Wardle, 2005). Johansson och Pramling Samuelsson (2007) menar att det sker olika sorters samspel inom leken. De delar in samspelet i tre olika former, det *expoativa samspelet*, det *berättande samspelet* och det *formbundna samspelet*. I det expoativa samspelet är barnen med och styr medan lärarens roll blir att stödja och utmana barnen i sitt lärande. När det gäller det berättande samspelet styr läraren leken och låter bara barnen vara med och driva leken ibland. I denna samspelsform är kommunikationen viktig. I det formbundna samspelet ska barnen lära sig det läraren vill lära ut, det är lärarens uppgift som står i fokus. Det kan vara lekfullt, men läraren styr mycket och det lämnas inget utrymme för barnens fantasi och kreativitet (a.a.).

I Sandéns (2005) enkätundersökning gjordes studier på hur lek användes i undervisningen. Studien gjordes bland pedagoger som undervisade i olika åldrar. I undersökningen framkom det att samarbetet förbättrades genom lek. Resultatet av pedagogernas upplevelser visade att leken användes mest bland yngre barn och blev mindre och mindre förekommande ju högre upp i ålder barnet kom. Studien visade också att pedagogerna upplever barnens utveckling genom lek som positiv. De flesta av de tillfrågade pedagogerna svarade att leken i undervisningen bidrar till att barnens koncentrationsförmåga ökar. De menade också att barnens förmåga att planera blev bättre genom leken. Barnen fick en bättre struktur på sitt tänkande och pedagogerna upplevde att barnen kände mer mening i det som skulle läras genom leken. Det framgick också att de flesta pedagogerna tyckte att barnens samarbete blev bättre även utanför leksituationerna (Sandén, 2005).

2.4 Nackdelar med samarbete

Det finns en del nackdelar med att ha samarbeten i skolan. Arbetar barnen självständigt väljer de själva utan diskussion med andra hur de vill lägga upp arbetet. I ett samarbete befinner sig eleverna på olika nivåer och har olika sätt att arbeta. Olikheten kan också bli till fördel beroende på läraren. Konsekvensen av att barnen samarbetar kan i vissa fall leda till att det går mycket tid till att organisera och strukturera upp vad som ska göras och hur (Forsslund Frykedal, 2008).

Granström (2007) nämner elevernas tävlan som en nackdel då den kan hämma samarbetets syfte och bara utveckla en maktkamp med konkurrens mellan eleverna. Detta leder till problem för läraren som då tycker att samarbeten i grupp är jobbigt. Grupparbetena blir stökiga och läraren har dålig kontroll på barnen (Granström, 2007). Även Johansson och Pramling Samuelson (2007) menar att makt och hierarkier kan uppstå när samarbeten utförs. Detta är ofrånkomligt i alla grupperingar

och kommer alltid att vara förekommande både i och utanför skolan. Alla är vi olika och tar olika roller när det kommer till att arbeta tillsammans i grupper (Johansson & Pramling Samuelson, 2007). Strommen (1992) håller inte med om att barnen ser varandra som konkurrenter. Strommen ser snarare tvärtom på det, att barnen ser varandra som hjälpmedel för att komma vidare i sitt arbete.

Williams m.fl. (2000) ser samarbete som nödvändigt när det gäller att lära och utvecklas i skolan, men vill poängtera att det finns en del nackdelar. De menar att baksidan med samarbetet i grupper är de roller, positioner och attityder som befästs. Det kan förekomma mobbning och utfrysning där klasskompisar blir utestängda från att delta. Detta måste läraren tänka på då undervisningen planeras (Williams m.fl. 2000).

2.5 Sammanfattning

I bakgrunden har lärande i samspel med andra tagits upp. Inom det stycket har det sociokulturella och Vygotskijs teorier kring samarbete behandlats. Därefter har lärande genom samarbete belysts där olika studier har gjorts i ämnet.

För att det ska bli ett bra samarbete krävs det att barnen är trygga. Trygga barn ger bra förutsättningar för både samarbete och lärande. Allt barnen lär sig sker i interaktion med de som befinner sig i deras omgivning och de som är mer erfarna lär dem som är mindre erfarna. Gruppernas uppbyggnad och storlek har stor betydelse för vad barnet kommer lära sig och hur lärandet sker.

När det gäller lärandet är hela samspelsprocessen avgörande. Leken är ett viktigt inslag i samspelet där barnen lär och utvecklas av varandra. Bakgrunden har också behandlat att det finns nackdelar med att arbeta i grupper. Det är inte alltid positivt för alla att samarbeta vid alla tillfällen. Det finns vissa faktorer som läraren måste tänka på vid utformning av undervisning med samarbete.

3 PROBLEM

Syftet med undersökningen är att ta reda på förskolebarns syn på samarbete och att genom att göra intervjuer med barnen ta reda på deras sätt att se på samarbete och vad som är bra med det. Syftet är också att ta reda på hur förskolebarnen ser på vad som är viktigt när de arbetar tillsammans med andra och hur ett bra samarbete skapas.

En övergripande fråga för studien är:

Vad har förskolebarn för uppfattningar om samarbete?

För att uppnå mitt syfte ställde jag följande delfrågeställningar:

- Hur ser förskolebarn på vikten av att samarbeta?
- Vad är viktigt att man tänker på vid samarbete med andra?
- Hur upplever förskolebarn att de samarbetar med andra?
- Hur skapas ett bra samarbete?

4 METOD

I detta kapitel redovisas val av metod för undersökningen, utformning av undersökningsinstrument och val av undersökningsgrupp. Vidare beskrivs genomförande och bearbetning av det insamlade materialet. Slutligen diskuteras möjliga felkällor och etiska aspekter.

4.1 Undersökningsmetod

Syftet med studien är att ta reda på vad förskolebarn har uppfattningar om samarbete. För att ta reda på barnens egna tankar kring det valda ämnet valdes kvalitativa intervjuer som metod. Genom kvalitativa intervjuer kan man enligt Lantz (2007) synliggöra de tillfrågades bild av sin verklighet. Utifrån de tillfrågades svar kan man sedan dra slutsatser om hur ett fenomen kan förstås. Patel och Davidson (2003) menar att genom kvalitativa intervjuer ges de tillfrågade personerna möjlighet att svara med sina egna ord. Genom att de tillfrågade svarar med egna ord går det att identifiera deras åsikter om det undersökta fenomenet. Det blir en djupare kunskap om ämnet genom att använda kvalitativa intervjuer (Patel & Davidson, 2003). Frågorna i intervjuerna var av öppen karaktär för att barnen fritt skulle få möjlighet att berätta. Lantz (2007) menar att genom öppna frågor ges barnen möjlighet att beskriva det som är betydelsefullt för dem inom fenomenet.

4.2 Undersökningsinstrument

Intervjuerna som genomfördes var i hög grad standardiserad. Med det menas att frågorna ställdes i samma ordning till alla barn. Intervjufrågorna (se bilaga 2) var utformade så att barnen fritt kunde ge sin egen tolkning, detta genom öppet ställda frågor (Patel & Davidson 2003). Intervjufrågorna var nio stycken och under varje fråga fanns ett antal följdfrågor som användes olika beroende på hur barnen svarade på den första frågan. Följdfrågorna användes för att komma mer på djupet i intervjuerna. När studiens frågor utformades delades studiens huvudfråga upp i fyra underfrågor och sedan gjordes frågor utifrån att svara på dem.

Innan de ordinarie intervjuerna, genomfördes provintervjuer för att se hur frågorna fungerade. Enligt Lantz (2007) är det bra om den som ska genomgå provintervjun är medveten om att det är en provintervju. Detta var både föräldrarna och barnen informerade om vid intervjutillfället. Lantz (2007) menar också att provintervjun ska vara med barn i samma ålder som i den ordinarie intervjun. Därför gjordes en provintervju med ett barn som var fyra år och ett som var sex år för att se hur frågorna fungerade. Efter provintervjuerna omformulerades några frågor och några underfrågor ströks helt. Av barnens svar under provintervjuerna framkom det att en del underfrågor var överflödiga då barnen ändå berättade mycket i huvudfrågan. På fråga 1 ströks underfrågan: *Var det något som inte var så bra?* och på fråga 7 ströks

underfrågan: *Var det något som kunde varit bättre?* Vid provintervjuerna svarade båda barnen att detta har jag redan svarat på vid dessa frågor. På fråga 3 lades en underfråga till: *Varför är det så?* Detta för att få ut mer av grundfrågan. Det gjordes vissa justeringar av formuleringen på vissa frågor också då det visade sig att de provintervjuade hade svårt att först förstå frågan. På fråga 1 byttes ordet tillfälle ut till gång då barnen i provintervjuerna inte förstod ordet tillfälle. De slutliga intervjufrågorna redovisas i bilaga 2.

4.3 Undersökningsgrupp

Undersökningen gjordes på en förskola med åldersblandade barn. Gruppen som studien genomfördes på bestod av 15 barn mellan fyra och sex år. Nio av dessa var flickor varav tre flickor var fyra år, en flicka var fem år och fem flickor var sex år. Resten, sex stycken var pojkar varav fyra pojkar var fyra år, en pojke var fem år och en pojke var sex år. Anledningen till att valet föll på denna åldersgrupp var att ta reda på barnens sätt att se på samarbetet redan i de tidiga åldrarna. Urvalet av barn blev naturligt då det fanns en viss kännedom från tidigare verksamhetsförlagd utbildning om barnen. Patel och Davidson (2003) menar att valet av undersökningsgrupp påverkas av vilken tid vi har till vårt förfogande. De menar att tidspress gör att vi väljer en grupp vi känner till och som är lättillgänglig för oss. Detta är fallet i denna studie.

4.4 Genomförande

I det första mötet med förskolan som studien skulle genomföras på förklarades syftet för pedagogerna. Därefter delades lappar (se bilaga 1) ut till de utvalda barnens föräldrar för att de skulle få veta vad studien handlar om och ge ett godkännande till att deras barn deltar. Enligt Patel och Davidson (2003) är det viktigt att tänka på att man har fått ett godkännande av dem som deltar och att de är informerade om varför de ska delta i studien. Före varje intervju förklarades det för barnen att det var en undersökning som gjordes för att få reda på vad barn tycker och tänker om samarbete. De fick också klargjort för sig att det var ett skolarbete. Detta för att barnen skulle få förståelse för sin roll i intervjuerna. Det förklarades också hur intervjun skulle gå till och hur lång tid den skulle ta (Lantz, 2007). Anonymiteten i deltagandet är viktigt att klargöra för deltagarna enligt Patel och Davidson (2003). Varje barn fick därför en genomgång i hur deras svar skulle behandlas och användas.

Varje intervju började med en förklaring av begreppen som skulle användas som kunde vara svåra att förstå för en del barn. Detta för att vara säker på att barnen förstår frågorna. För att anpassa frågorna till barnet fick ibland vissa frågor formuleras om för att passa in i sammanhanget.

Lantz (2007) menar att intervjun ska ske i ett rum utan störande moment. Det ska även vara ett rum som barnet känner trygghet i. Detta togs i beaktning då

intervjuerna genomfördes. Barnet och intervjuaren befann sig i ett rum utan leksaker och ljud från andra barn. Eftersom barnen använder rummet dagligen vid lässtunder kunde de känna sig trygga där.

Varje intervju varade mellan femton och tjugo minuter beroende på hur mycket barnen svarade på varje fråga. Sammanlagt gjordes 15 individuella intervjuer som alla spelades in för att inte gå miste om något i barnens svar. Det slutliga inspelade materialet blev 280 minuter långt. Röstinspelning är enligt Lantz (2007) nödvändigt då det är svårt att lyssna och hinna anteckna allt som sägs. Med automatik kortas materialet ner om bara anteckningar förs (a.a.).

4.5 Bearbetning av datamaterial

Det inspelade materialet transkriberades efter det att intervjuerna var genomförda. Materialet skrevs ner ordagrant på barnens talspråk. Lantz (2007) menar att om man inte gör en ljudupptagning och bara för anteckningar försvinner mycket som kan vara värdefullt för studien då det inte går att hinna med och skriva ner allt som sägs vid en intervju.

Det transkriberade materialet lästes igenom vid ett flertal tillfällen för att få ett helhetsintryck. Detta i enlighet med Patel och Davidson (2003) som anser att allt ska läsas igenom många gånger innan man bildar sig en uppfattning. Enligt Lantz (2007) ska man söka mönster i det transkriberade intervjuerna. Detta gjordes och därefter tematiserades och kategoriserades materialet utifrån studiens frågeställningar. Efter att det gjorts valdes citat ut som passade in under rubrikerna för att tydliggöra innehållet.

4.6 Felkällor

Under några intervjuer blev barnen distraherade av saker i rummet och barnet glömde bort intervjun för en stund. Detta kan ha lett till att fokuset försvann från den fortsatta intervjun. Dessa intervjuer skedde i rum som var till för lugna pratstunder där man kan sitta ostört, men det fanns ändå störningsmoment som tog barnens uppmärksamhet. Enligt Lantz (2007) bör intervjuerna ske ostört.

Trots att studien gjorts på bara 15 barn är resultatet trovärdigt då barnen är i olika åldrar och olika i sin utveckling. Patel och Davidson (2003) menar att det är svårt att göra intervjuer med barn och att det blir olika svar om man frågar dem samma sak vid ett annat tillfälle. Men de anser också att variationen på barnens svar kan vara något positivt vid genomförandet av en kvalitativ studie (a.a.).

Enligt Patel och Davidson (2003) kan man gå miste om små ord och betoningar som kan vara betydelsefulla då man transkriberar intervjuvaren. För att detta inte ska ske och påverka studien så har intervjuerna skrivits ner och redovisats så nära talspråk som möjligt.

4.7 Etiska aspekter

Före undersökningens genomförande skickades lappar (se bilaga 1) hem till föräldrarna med information om hur studien skulle gå till. Det fanns också information om vad den skulle användas till och att den var anonym. Alla barn som deltog i intervjuerna hade själva godkänt deltagandet. Även barnets föräldrar har godkänt alla intervjuer skriftligt. Vid tillfället för intervjuens genomförande togs anonymiteten och hur svaren skulle användas upp än en gång. Barnen var medvetna om att det var ett skolarbete som de skulle delta i, samt att det var frivilligt att delta och att det inte skulle finnas några namn med så att man inte visste vem som hade sagt vad. Endast intervjuaren känner till barnens namn och vilken skola de tillhör. I studien benämns barnen bara med kön och ålder. Vetenskapsrådet (1991) menar att de inblandade tydligt ska informeras om att studien är frivillig och att uppgifterna ska behandlas anonymt och bara användas till forskning.

5 RESULTAT

I resultatet redovisas de kategorier som blivit synliga i det bearbetade materialet från intervjuerna. Resultatet redovisas utifrån de frågeställningar som studien handlar om, *hur ser förskolebarn på vikten av att samarbeta, vad är viktigt att tänka på vid samarbete med andra, hur upplever förskolebarnen att de samarbetar och hur skapas ett bra samarbete*. För att behålla anonymiteten på de intervjuade barnen används benämningen I för intervjuaren, P för pojke och F för flicka i citaten.

5.1 Hur barnen samarbetar

I detta stycke tas barnens tankar om hur de lär sig tillsammans upp. Av det bearbetade materialet har fem olika kategoriseringar gjorts. Kategorierna är: *Lärande på olika sätt i samarbetet, Fördelar med samarbete, Svårigheter vid samarbete, Viktigt vid samarbete samt Att tänka på vid samarbete*.

5.1.1 Lärande på olika sätt i samarbetet

Den här kategorin tar upp barnens sätt att se på hur de samarbetar och lär av varandra. Kategorin är indelad i tre olika underkategorier som är: *Lära genom att titta på, Lära genom att få hjälp av någon som kan och lära av äldre barn*. Alla tillfrågade barn hade upplevelser av att lära tillsammans med andra.

Lära genom att titta på

Några av barnen svarade att de lärde genom att titta på när andra visade dem. Av intervjuerna framkom att barnen lärde sig av kamrater när de samarbetade.

F (4 år): Jag har lärt mig skriva bokstäver hemma. /.../ Min storebror...visade hur man ska göra bokstäverna.

F (6 år): Så brukar vi leka att det är en rullstol...så sitter vi på dom två kompisar. Så innan när jag inte kunde fick jag titta på. Men så frågade jag min bästis och då lärde hon mig och nu kan jag till och med gå baklänges när hon visade mig.

Lära genom att få hjälp från någon som kan

Av barnens berättelser framkom det att några lärde sig genom att någon som redan kunde hjälpte dem.

P (6 år): Pärlat när jag var mindre. Då var det så svårt med såna små pärlor så jag kunde inte...då hjälpte dom som kunde mig.

I: Vad var det som var bra med att du fick hjälp?

P: Jag kunde själv sen.

Lära av äldre barn

En del av barnen menade att de samarbetade med äldre barn som kunde mer och som kunde visa hur man gjorde. Barnen menade att genom att få hjälp av de som redan kunde så kunde de också lära sig. Det var olika vad barnen hjälptes åt med, men centralt var att det var äldre barn de samarbetade med.

F (4 år): Aaa...ibland ute brukar vi vara...då är de stora barnen med och hjälper mig. Dom brukar ta fart på mig och så hjälper dom mig att klättra där jag inte kan. Dom hjälper mig att klättra upp i våran koja som vi har hjälpts åt att göra.

5.1.2 Samarbeta kring olika saker

Denna kategori tar upp hur barnen samarbetar. Det följer en redovisning för vad barnen gör när de hjälps åt. Kategorin är indelad i fem underkategorier. Underkategorierna är: *Städa*, *Spela spel*, *Bygga*, *Rita* och *Gunga*. Alla barnen hade olika erfarenheter från att samarbeta utom två som inte kunde berätta om något de samarbetat med.

Städa

Några av barnen menade att de hjälptes åt och samarbetade när de städade. De menade att det gick snabbare, var lättare och mycket roligare om man samarbetade när man städade.

F (5 år): Vi har en...då städar vi. Vi har en låda med allas namn som man drar och så får man bli hjälpreda så visar man en kompis. Då hjälps man åt!

Spela spel

Av några intervjuer framkom det att barnen hjälptes åt när de spelade spel. De menade att det gick bättre att spela när de hjälper varandra. Om alla hjälper dem som inte kan så blir det bättre och enklare att spela.

P (6 år): Vi spelar spel tillsammans. /.../alla hjälper någon att spela om man inte kan.

Bygga

En del av barnen menade att det var bra att hjälpas åt när man byggde saker. De menade att man var tvungen att hjälpa varandra när man byggde för att det skulle bli bra. Barnen byggde kojor och byggde med lego när de samarbetade.

F (6 år): Bygga kojor./.../vi gjorde jättebra.

Rita

Några barn svarade att det var bra att hjälpas åt när man ritade. De menade att det var bra att hjälpa varandra att rita sådant som var svårt eller som de inte kunde. Genom att de hjälpte varandra blev bilderna bättre och de gav inte upp.

P (5 år): Vi hjälps åt att rita teckningar och så...

I: Varför är det bra att hjälpas åt med det?

P: Därför...typ...nån som behöver hjälp med att rita.

I: Varför är det bra att hjälpa dem?

P: Därför då vill den klara det och inte säger: jag ger upp!

Gunga

Några av barnen svarade att de samarbetade när de gungade. Genom att samarbeta vid gungorna kunde de turas om att ta fart på varandra.

P (4 år): Ja vi var ute och lekte vid gungorna.

I: Berätta mer.

P: Vi var och lekte så puttade jag fart och sen så bytte vi så båda fick hjälp./.../båda blev hjälpta.

5.2 När det är bra att samarbeta

Detta avsnitt tar upp när barnen tycker det är bra att samarbeta och vilka fördelar barnen såg med att arbeta tillsammans. Avsnittet behandlar också att barnen såg att det fanns vissa svårigheter som man möter i samspelet med andra. Avsnittet har fyra kategorier med tillhörande underkategorier. Kategorierna är: *Viktigt*, *Varför det är bra*, *Fördelar med samarbete* och *Svårigheter vid samarbete*.

5.2.1 Viktigt

Denna kategori tar upp barnens tankar om när det är viktigt att man hjälper andra och samarbetar. I kategorin följer fyra underkategorier för att tydliggöra barnens tankar. Underkategorierna är: *Ledsen*, *Vuxna blir glada*, *Behöver hjälp* samt *När det brinner*.

Ledsen

Några av barnen tyckte att det var viktigt att man hjälpte andra och samarbetade med dem när de var ledsna. De kunde var ledsna av olika anledningar, men var de ledsna så skulle man hjälpa dem så de inte var ensamma.

F (6 år): När någon har slagit sig är det viktigt att man hjälps åt.

Vuxna blir glada

En del av barnen menade att det var viktigt att man hjälpte andra och samarbetade med andra för att de vuxna blev gladare då. Det var inte för sin egen eller den de hjälptes skull, utan för att de vuxna blev glada som de samarbetade och hjälpte varandra.

P (6 år): Så att de vuxna blir glada och så när man hjälper någon. /.../ Jag har visat flera saker hur man gör och så har jag lärt flera.

Behöver hjälp

Några av barnen menade att de hjälpte de som behövde hjälp. Man hjälptes åt med det som skulle göras och såg man att någon behövde hjälp så hjälpte man dem.

P (5 år): När man behöver hjälp med ett pussel och så.../Därför dom kanske ger upp och så annars.

När det brinner

Ett barn tyckte att det var särskilt viktigt att hjälpa varandra och samarbeta när det brinner någonstans.

F (4 år): Eee...om det brinner måste man hjälpa att ta vatten.

5.2.2 Varför det är bra

Kategorin varför det är bra att samarbeta innehåller två underkategorier. Kategorin tar upp barnens tankar om varför det är bra att samarbeta. Underkategorierna är: *För man vill* samt *För att vara snäll*.

För man vill

En del av barnen menade att man hjälpte andra för att man själv ville det. De menade att man ville hjälpa sina kompisar med det som behövde göras.

I: När tycker du att det är viktigt att hjälpa andra?

P (4 år): Alltid när man vill hjälpa.

I: Varför är det viktigt att hjälpa till?

P: Det är därför att man vill hjälpa någon som behöver det.

För att vara snäll

Några av barnen ansåg att det var för att vara snäll som man hjälpte andra. Det var samma sak när det kom till att de själva skulle få hjälp, det var för att andra var snälla mot dem.

F: För att vara snäll./.../det är bra, jättebra.

5.2.3 Fördelar med samarbete

På frågan om fördelar med att lära sig tillsammans av andra blev det olika svar där några barn inte riktigt visste varför det är bra att samarbeta. Några barn svarade att de behövde kunna för att vara med och leka och då samarbetade de för att lära sig. Några intervjuer visade att det var bra att samarbeta för att det gick mycket lättare när man gjorde det tillsammans. Kategorin är indelad i tre underkategorier för att tydliggöra. Underkategorierna är: *Lättare när någon visar*, *Lättare när alla hjälper till* och *Lättare när det är roligt*.

Lättare när någon visar

Några av barnen såg fördelen med att samarbeta som att det blev mycket lättare när man hjälper varandra. Man lär sig saker av varandra som man kan klara av att göra själv sedan. Genom samarbetet går det snabbare och är enklare att utföra lekarna eller uppgifterna.

F: (6 år) För då blir det mycket lättare./.../någon visar hur man ska göra så kan man göra det själv sen.

Lättare när alla hjälper till

På frågan om vad som gör att det är lätt att samarbeta framkom att det var lätt när man samarbetade med sina kompisar och alla hjälpte till. Då är det roligt och går snabbt för alla hjälper varandra. En del av barnen svarade att det var lätt att samarbeta när alla hjälps åt när man ska göra saker tillsammans.

P (6 år): Hmm... när jag gjorde saker som de stora barnen. Innan hjälpte de mig, det var jättelätt.

I: Vad var det som var lätt då?

P: Alltså...de berättade hur man gjorde och sen gjorde jag likadant som dom gjorde. Då var det jättelätt.

Lättare när det är roligt

Av barnens svar framkom att en del tyckte att det var lättare att samarbeta när de gjorde något som alla tyckte var roligt.

P (5 år): Vi lekte jättebra.

I: Varför var det lätt att samarbeta?

P: Det var roligt och så...vi bråkade inte vi bara hjälpte varandra.

5.2.4 Svårigheter vid samarbete

Den här kategorin tar upp fyra underkategorier som är: *Ingen vill hjälpa, Alla vill bestämma, Bråkigt och Ingen lyssnar*. De flesta av de intervjuade barnen upplevde att det ibland blir svårigheter vid samarbete. Det blir bråkigt och man lyssnar inte på varandra. Denna kategori tar upp svårigheter som barnen upplever uppkommer i samarbetet med andra.

Ingen vill hjälpa

De intervjuade barnen såg det som en svårighet i samarbetet när de behövde hjälp av de som var i närheten och ingen ville hjälpa till. De frågade om hjälp av sina kompisar, men fick inte den hjälpen de behövde.

F (6 år): När man inte vet vad man ska göra tillexempel när någonting tillexempel när man ska klättra i träd så säger man till en kompis: vad ska jag sätta foten och så säger hon: nej jag vill inte säga det Tänk efter själv lite.

Alla vill bestämma

Några barn tyckte att det blev svårt att samarbeta när alla skulle bestämma. De menade att det inte gick att samarbeta om man inte turades om och bestämde lite var.

F (4 år): För att...alla vill bestämma och då kan man inte leka.

Bråkigt

En del av barnen tyckte att svårigheten med samarbetet låg i när det blev bråkigt. De tyckte att när man bråkar kan man inte vara med och samarbeta.

P (4 år): Utan mina kompisar. Bråkigt med andra.

I: Mmm...varför tror du det blev bråkigt då?

P: Därför andra är dumma mot mig.

Ingen lyssnar

Av de intervjuade barnen tyckte några att det var svårt att samarbeta när ingen lyssnade på vad de sa. De menade att de försökte vara med och hjälpa till, men ingen ville lyssna och då blev det svårt att göra något samarbete.

P (5 år): Det var svårt när vi lekte mamma pappa barn när mamman försökte säga till fick hon göra det många gånger.

I: Vad var det som var svårt då?

P: Att man inte lyssnade.

5.3 Att tänka på vid samarbete

I detta stycke redovisas det barnen tycker är viktigt att tänka på vid samarbete. Stycket har tre kategorier med följande underkategorier för att det ska vara tydligt att se resultaten. Kategorierna är följande: *Vad som är viktigt*, *Bestämmande* och *Motivation*.

5.3.1 Vad som är viktigt

Denna kategori tar upp det barnen tycker är viktigt att tänka på när de samarbetar med andra. I kategorin ingår fyra underkategorier för att göra kategorin tydligare. Underkategorierna är: *Att alla får vara med*, *Att vara snäll*, *Att inte bråka* samt *Att vara duktig*.

Att alla får vara med

Vissa av barnen tyckte att det var viktigt att tänka på att alla ska få vara med när de gör saker tillsammans.

F (5 år): Då kastar vi fotboll. Då spelar vi fotboll alla hopa.

I: Vad är viktigt att tänka på då?

F: Att man ska...Jag vet inte...Att alla får vara med.

Att vara snäll

Några barn tyckte att det var viktigt att tänka på att man ska vara snäll mot varandra när man samarbetar.

F (6 år): Att man ska vara snäll.

I: Varför är det viktigt?

F: Så man inte är dum och slår någon när man leker ihop.

Att inte bråka

En del av barnen tyckte att det var viktigt att tänka på att inte bråka med varandra. De menade att det inte gick att samarbeta när man bråkar och man måste därför tänka på att inte starta konflikter med varandra.

F (6 år): När man leker så leker man ju bara och då kan man gå ifrån och det kan man ju inte när man jobbar med något. Men man får inte bråkas någon gång.

Att vara duktig

Några av barnen tyckte att det var viktigt att tänka på att vara duktig så man fick vara med och göra saker tillsammans.

I: Vad tycker du är viktigt att tänka på när man leker eller jobbar ihop med en kompis?

F (4 år): Att det ska vara bra./.../att vara duktig...då får man vara med.

5.3.2 Bestämmande

Denna kategori tar upp bestämmandet i samarbetet. Kategorin har tre underkategorier som handlar om att de bestämmer lika mycket eller att det är någon som bestämmer mer. Underkategorierna är följande: *Lika*, *Kompisen bestämmer* och *Jag bestämmer*.

Lika

Några av barnen menade att de bestämde lika mycket när de samarbetade med andra. De tyckte att de bestämde lika mycket och turades om att bestämma när de gjorde saker tillsammans.

F (5 år): Bestämmer lika mycket.

I: Bestämmer ni alltid lika mycket?

F: Ja för om vi ska spela ett spel måste man bestämma lika mycket annars så... annars blir det jättesvårt.

I: Varför blir det svårt?

F: Då får man inte vara med.

Kompisen bestämmer

En del av barnen menade att det alltid var någon som bestämde mer när de samarbetade. Det var någon av kompisarna som alltid bestämde mer.

F (6 år): Min kompis bestämmer jättemycket. När jag leker med min storebror bestämmer han. Det är rätt så tråkigt för då måste jag alltid vara sist. När min storebror inte får som han vill börjar han att låtsasgråta och då måste jag ju göra som han vill.

Jag bestämmer

Några barn menade att det alltid var de själva som bestämde. De menade att de tyckte om att bestämma och därför bestämde de.

P (4 år): Någon bestämmer mer och det är jag.

I: Är det alltid det?

P: Hela tiden bestämmer jag.

I: Varför är det så?

P: För jag vill bestämma.

5.3.3 Motivation

Denna kategori handlar om hur barnen får motivation till att samarbeta. De flesta av barnen menar att de blir motiverade till att samarbeta genom att deras kompisar säger snälla saker. Att hitta på roliga saker att göra är också bra för att barnen ska bli motiverade till att samarbeta. Några barn menar också att om dem får bestämma vad som ska göras blir de motiverade att vara med. De tre underkategorierna är: *Säga snälla saker*, *Roliga saker* och *Göra som jag vill*.

Säga snälla saker

Några av barnen menar att de blir motiverade till att vara med och göra saker med andra genom att någon säger snälla saker till dem. Genom att få höra att man är snäll om man är med, eller att någon ber snällt vill de vara med.

F (6 år): Joo...de ska liksom säga något snällt. Eller...ibland säger dom att jag är snäll. Då vill jag vara med.

Roliga saker

En del av barnen svarade att de blev motiverade till att vara med om de kunde hitta på roliga saker. Var det något roligt som skulle göras så ville de vara med.

P (6 år): Då måste dom hitta på roliga saker som jag vill.

I: Vad ska de säga till dig då?

P: Man ska visa att man kan och sen ska man göra något roligt.

Göra som jag vill

För att skapa motivation hos några av barnen skulle kompisarna göra som de ville. Genom att kompisarna ändrade sig och gjorde något annat som den andre ville så kunde de tänka sig att vara med.

F (6 år): Jag tror att det är när jag får göra något som jag vill.

I: Vad ska de säga för att du ska vilja var med?

F: Att typ...säga att jag får bestämma vad vi ska göra.

5.4 Gruppammansättning

När det gäller samansättningen av grupperna så tyckte ungefär hälften av barnen det var lättare om man samarbetade många i en grupp och hälften tyckte det var enklare att samarbeta om man bara var få. I detta stycke tas två kategorier upp som vardera behandlar underkategorier som har framkommit av intervjuerna. Kategorierna är: *Fördelar med många* och *Fördelar med få*.

5.4.1 Fördelar med många

I denna kategori såg barnen många fördelar med att vara många som samarbetade. Barnen såg det som att det gick snabbare och att de fick mer hjälp av varandra om man är många. Kategorin har två underkategorier som är: *Mer hjälp* och *Snabbare*.

Mer hjälp

Många kan mer tillsammans och alla kan hjälpa till. Barnen såg det som att var man många så blir det mer hjälp att göra klart saker. Genom att vara många så kan man fler saker och fler hjälper till. Barnen ansåg att de fick mer hjälp om man var många som samarbetade.

P (6 år): När man är många.../När man är många får man mer hjälp med saker.

Snabbare

En del av barnen menade att fördelarna med att vara många som samarbetade var att det gick snabbare. Allt blev klart fortare och det gick mycket lättare om dem var många som hjälpte till.

F (6 år): Lättare om man är många.

I: Varför är det så?

F: Ibland har man många saker att göra och man hinner inte allt så då måste man vara många som hjälper.

5.4.2 Fördelar med få

Några av barnen såg det som mer fördelaktigt att vara få som samarbetade. De tyckte att det var enklare att bestämma och att de snabbare kom igång när de bara var två eller tre som var med och samarbetade. Underkategorierna är: *Snabbare att bestämma sig och Mindre bråk*.

Snabbare att bestämma sig

Några av barnen såg det som att det gick snabbare att bestämma sig för vad som skulle göras och hur. De såg det därför som mer fördelaktigt att vara få när de skulle göra saker tillsammans.

F (5 år): svårt om man är många./.../det är enklare om man är två för då går det bra att kasta boll. Då tar det inte lång tid och räkna vem som ska börja och så.

Mindre bråk

Några av barnen såg det som att det blev mindre bråk om man var få som samarbetade. Det var lättare att vara få eftersom det blev färre viljor.

P (5 år): I fall man är två.

I: Vad är det som gör att det är lättare?

P: Därför då är det inget bråk så här...jag ska vara med han och jag ska vara med hon. /.../ Det är lättare och bestämma vad man ska göra för då vill man samma.

5.5 Sammanfattning

Barnen var överens om att man kunde lära av varandra i samarbetet. Alla barnen hade erfarenheter av att lära sig saker tillsammans med andra. Barnen lärde sig på olika sätt, vissa genom att någon hjälpte dem och vissa genom att titta på när någon

gjorde något för att sedan kunna själv. Alla intervjuade barn hade exempel på att de lärt sig saker genom samarbete.

Av de intervjuade barnen fanns det ett fåtal som inte visste varför det var bra att samarbeta, annars var barnen överens om att det fanns många fördelar med att göra saker ihop. Barnen hade en del nackdelar att komma med också. Som till exempel att man var tvungen att tänka på att vara snäll mot varandra och inte bråka när man samarbetade. Det fanns dock vissa barn som inte upplevde några svårigheter när de samarbetade, uppkom det svårigheter så hade de snabba lösningar på problemet.

För att barnen skulle bli motiverade till att samarbeta krävdes det att kompisarna sa snälla saker, gjorde något roligt eller lät den andre bestämma. Barnen upplevde fördelar med att vara många som arbetade ihop eftersom det gick både snabbare och de kunde ta mer hjälp av varandra. Vissa tyckte dock att det var bättre att vara få som samarbetade då det gick enklare att bestämma för det inte var så många viljor.

6 DISKUSSION

Detta avsnitt lyfter fram det mest väsentliga från resultatet och för en diskussion med tidigare forskning och litteratur från bakgrunden. Utgångspunkten i diskussionen är frågeställningarna från syftet. Syftet var att ta reda på: *Vad har förskolebarn för uppfattningar om samarbete?* Detta ledde till fyra delfrågeställningar som var följande: *Hur ser förskolebarn på vikten av att samarbeta?* *Vad är viktigt att man tänker på vid samarbete med andra?* *Hur upplever förskolebarnen att de samarbetar med andra?* och *Hur skapas ett bra samarbete?* Slutligen ges förslag på hur man skulle kunna gå vidare med forskningen inom ämnet.

6.1 Hur barnen samarbetar

Barnen i den här studien kunde själva ge exempel på att de hade lärt sig saker när de samarbetat med andra. Lärandet skedde på olika sätt och samarbetet gällde olika saker. Till exempel lärde de sig genom att se på eller lärde de sig genom att få hjälp av någon som kunde. Barnen menade att det fanns många fördelar med att hjälpas åt och lära sig av varandra. Vyotskij (2001) menade redan på sin tid (1894-1934) att det sociala samspelet var nödvändigt för att barnen skulle utvecklas och lära. Strommens (1992) och Peas (1993) forskning visar också att det finns mycket stora fördelar med att barnen samarbetar och lär av varandra. Strommens (1992) studie var i form av en filmatisering av barnen för att synliggöra beteenden i samarbetet, medan Peas (1993) var i form av observationer. Trots olika undersökningsinstrument står det klart att samarbetet är av stor betydelse för barnens utveckling och lärande. I denna studie framkommer barnens egna tankar om betydelsen för dem att samarbeta. Det visar ingen skillnad från de tidigare studierna, resultatet visar på att barnen själva har uppfattningen att det är bra att lära av varandra och att ta del av varandras kunskaper. Barnen väljer att samarbeta på olika sätt och med olika saker för att det ska vara roligare och lättare när de ska utföra något.

Det som är intressant är att barnen verkar vara så medvetna redan i tidig ålder om hur de ska skaffa sig kunskaper genom att samarbeta med andra. Det är enligt Hundeide (2006) viktigt att ta hjälp av de kunskaper som finns i en grupp. Hundeide menar att genom att ta hjälp av mer erfarna så kan man komma vidare i sitt lärande och i sin utveckling. Detta är något som framkom i den här studien då många barn tyckte att de lärde sig av dem som redan kunde. Detta tar även Brodin och Hylander (2007) upp och menar att de som är mer kunniga lär dem som inte kan vid samarbete.

Något annat intressant från resultatet är att ett barn sa att de aldrig samarbetade trots att samma barn gett exempel på saker som barnet hade lärt sig i samarbete med andra. Men det kan ju vara en tillfällighet att barnet inte tänkt på vad det svarade innan. Efter ett samtal med en pedagog i gruppen så visade det sig att detta barn ofta var med och samarbetade. Så beträffande detta resultat var det barnets svar på frågan trots olika försök att ställa följdfrågor. Men det var barnets upplevelse just vid

tillfället då intervjun skedde och troligtvis kan barnet ha känt sig utanför eller något liknande den dagen.

6.2 När det är bra att samarbeta

Barnen i denna studie pratade mycket om samarbetssituationer i leken och vikten av att samarbeta för att komma vidare snabbare och enklare. Leken har stor betydelse för barnen och genom att läraren tar tillvara på leken som läromedel finns det stora vinster att göra. Lindqvist (2002) menar att barnen genom lek blir tvingade att samarbeta på ett positivt sätt. Leken är glädjefylld och på barnens villkor och barnen lär sig att samarbeta och umgås med varandra (a.a.). Sandéns (2005) enkätundersökning bland lärare som undervisade i olika åldrar om hur leken används i skolan visar att det mest är de yngre barnen som får strukturerad undervisning genom lek. Trots att mycket tyder på att leken är viktig för barnens utveckling så blir det mindre och mindre lek ju äldre barnen blir (a.a.). Johnsson, Christie och Wardle (2005) och Johansson och Pramling Samuelsson (2007) håller med om att leken är viktig för barnens samarbetsförmåga. Denna studie visar att det förekommer mest samarbete när man leker. Resultaten visar att det stämmer bra överens med Sandéns (2005) studie att barnen i de tidiga åldrarna har mycket lek. En fråga är hur resultatet skulle ha sett ut på äldre barn i skolan om samma undersökning skulle ha genomförts där.

Enligt den här studien är barnen medvetna om att samarbete är bra för deras lärande och barnen har många idéer om hur man lär sig av att göra saker tillsammans. Samtliga barn menar att det är lättare att göra saker när man samarbetar. Även Strommens (1992) studie visade att barnen var positiva till samarbetet då de själva valde att samarbeta även när det fanns möjlighet att arbeta individuellt. Intressant är att barnen så tidigt är medvetna om att de har lärt sig saker genom att samarbeta och vet att det är bra att samarbeta för att komma vidare i sin utveckling. Det står klart att det är nödvändigt att kunna samarbeta och att det finns stora vinster att göra för lärandet och utvecklingen. Genom att samarbeta mycket lär man sig fungera i grupper.

Barnen i studien menade att det är viktigt att samarbeta för att hjälpa någon som är ledsen eller om någon behöver hjälp, även för att göra vuxna glada eller om det brinner var samarbetet viktigt. Av barnens svar framkommer det att de har en medvetenhet om att det är bra att samarbeta. Av barnen i studien menar nästan alla att det finns fördelar med samarbete och att de vet hur man beter sig. Endast ett fåtal av de intervjuade barnen hade inga fördelar som de kunde komma på. Detta trots att de nämnt saker som var bra att samarbeta med. När det gällde frågan om varför det var bra att samarbeta var de huvudsakliga svaren att det var för att man ville eller för att vara snäll. Detta kan tolkas som att vissa av barnen samarbetade för att hjälpa någon annan och inte för sin egen del. Nästan alla barnen i studien hade också exempel på svårigheter med samarbetet och vad som var viktigt att tänka på så att det inte blev problematiskt att leka eller jobba ihop med andra. Svårigheter tillexempel kunde vara att ingen ville hjälpa till vid samarbetet eller att alla ville bestämma, det

kunde bli bråkigt eller att ingen ville lyssna. Läroplanen för förskolan tar upp att det är pedagogerna som ska stötta och vägleda till bra samarbete (Utbildningsdepartementet, 2010). Då är det viktigt att pedagogerna tar reda på barnens synsätt. Hur samarbetar barnen och vad tycker de är viktigt?

6.3 Att tänka på vid samarbete

Barnen menar att det är viktigt att tänka på hur man är mot varandra när man gör saker tillsammans. De flesta hade exempel på hur de skulle vara mot varandra för att det skulle bli ett bra samarbete. Barnen menade att det var viktigt att tänka på att alla fick vara med och att vara snäll mot alla. Det var också viktigt att inte bråka och att man skulle visa att man var duktig för då ville alla andra att man ska vara med. Pedagogernas ansvar är att skapa bra miljöer där barnen är trygga och trivs och vill samarbeta med varandra. Taube (2007) menar att genom positiva inlärningsklimat där barnen är trygga och har förståelse för varandra går det bättre att samarbeta. Genom ett tryggt klimat och förstående barn är möjligheterna att ta vara på varandras kunskaper stora (a.a.).

I Strommens (1992) studie filmades barnen för att synliggöra deras beteenden. Det filmade materialet visades sedan upp för att kunna föra en diskussion med barnen så att barnen skulle kunna utvecklas. Observationer genom att filma är en spännande studie att genomföra, då de flesta av barnen i denna studie var fullt medvetna om hur man skulle bete sig. Frågan är bara om barnen verkligen beter sig så som de säger att de gör. Det är mycket spännande att höra hur medvetna barnen är om hur man ska vara mot varandra för att kunna samarbeta bra. Men ändå uppstår det ofta mycket konflikter i förskolan som kunde ha undvikits om barnen tänkte på hur de ska vara mot varandra. Men det är väl så att barnen vet hur man ska vara men inte alltid tänker på det. Barnen fick frågan om vem det var som bestämde i samarbetet och svaren blev i huvudsak tre olika, antingen bestämde man lika, eller bestämde någon av kompisarna mer, eller de själva. Detta har betydelse i hur man är mot varandra då de barnen som aldrig fick vara med och bestämma menade att det var tråkigt att göra saker tillsammans om dem aldrig fick bestämma något eller välja vad de skulle göra.

Läraren har en hel del saker att tänka på när det kommer till barn och deras samarbete. Läraren har ansvar för att alla barn trivs och tillsammans utvecklas och lär sig. För att det ska bli ett bra arbetsklimat i förskolan och skolan krävs som Taube (2007) menar ett positivt klimat i gruppen. Alla måste känna sig trygga och våga vara sig själva och våga säga sina åsikter. När det råder ett positivt klimat är det enklare att samarbeta med andra då man har förståelse för varandra. Det är många faktorer som spelar in för att det ska bli ett bra samarbete och det är mycket att tänka på både för de som samarbetar och för läraren som lägger upp undervisningen. Även miljön påverkar hur barnen väljer att arbeta tillsammans. Enligt Bredmars (2003) studie var barnen mycket medvetna om vilket sorts arbete som skulle utföras i de olika rummen. För att det ska bli samarbete krävs en miljö som är uppbyggd för att tillåta detta (Bredmar, 2003). Detta kan bli en svårighet då det ofta är ont om plats ute på skolorna och dåligt med utrymme. Av barnens svar i studien visade det sig att

alla samarbetade med olika saker. Miljön på en förskola är uppbyggd på ett annorlunda sätt än en skola för äldre barn och detta har betydelse för barnens svar. Troligtvis hade svaren på samma frågor blivit helt annorlunda på en skola än en förskola då miljöerna är helt olika.

Även om barnen i den här studien verkar vara mycket medvetna om hur man ska bete sig mot varandra och hur man ska agera i grupp är det säkerligen inte alla barn som alltid tänker på detta i samarbetsituationer. Detta oavsett om det gäller planerade samlingar eller lek. Det är enligt läroplanen för förskolan pedagogernas uppgift att skapa ett bra samarbete mellan barnen genom att göra dem medvetna om varandras olikheter och skapa en medkänsla hos dem för andra människor. Pedagogerna ska lära barnen att visa hänsyn för andra (Utbildningsdepartementet, 2010). Svårigheten här ligger i att en pedagog har många barn att ta hand om och mycket i sitt uppdrag som ska hinnas med.

6.4 Gruppsammansättning

Precis som Sjödin (1991) tar upp att gruppens storlek har betydelse vid samarbetet så menar barnen i denna studie det också. Barnen menar att det finns både för- och nackdelar med att vara få och att vara många när man samarbetar. Forslund Frykedal (2008) menar att grupperna inte får vara för stora. Men ungefär hälften av barnen tycker dock att det är fördelaktigt att vara flera då det går snabbare och är lättare då. Anledningen till att de tycker så kan vara deras låga ålder. Frågan är om barnen hade gått i skolan, hade de då kanske tyckt annorlunda då det kanske kan vara svårt att samarbeta många med en uppgift. Ungefär hälften av barnen i studien håller dock med Forslund Frykedal (2008) och menar att det är fördelaktigt att inte vara så många, då det är lättare att samarbeta när det inte är så många viljor.

Samarbete med andra hör till barnens vardag och av denna studie framkommer det att barnen samarbetar mycket i olika grupsammansättningar. Ungefär hälften av barnen i studien menar att det är bra att vara många när man ska samarbeta och hälften menar att det är bra att vara få. De som menar att det är bättre att vara få tycker att det lätt kan bli bråk annars, eller kan bli svårt att bestämma sig för vad som ska göras. Enligt Colnerud (2003) är det lärarens ansvar att skapa bra relationer i skolan för att få ett fungerande samarbete. Läraren är den som ansvarar och bestämmer och ska sätta samman grupper och få det att fungera. Genom mycket förarbete tidigt i åldrarna kan läraren skapa bra förutsättningar för ett positivt samarbetsklimat hos barnen (a.a.).

6.5 Förslag till fortsatt forskning

Barnen i förskolan väljer mycket vad de ska göra själva, de styrs inte så mycket av läraren. Frågan är hur barnen i skolan skulle ha svarat på samma frågor. Risken finns att det skulle bli helt andra svar då grupparbeten är mer styrda i högre klasser och

läraren delar in grupperna och delar ut uppgifterna. Det hade varit intressant att genomföra samma studie på äldre barn för att se om det hade varit skillnader på resultaten.

En annan tanke har varit att intervjua de pedagoger som arbetar i gruppen för att få deras syn på barnens sätt att samarbeta och jämföra med denna studie. Det hade varit spännande att se om det stämmer överens med hur barnen svarat och hur de menar att man ska vara mot varandra vid samarbete.

För att få ett djupare perspektiv kunde observationer i barngruppen ha gjorts för att ta reda på ännu mer om barnens sätt att samarbeta. Det hade varit intressant att ta reda på om barnen gör på samma sätt som de sa att man skulle göra då de svarade på frågan om vad man ska tänka på vid samarbete med andra.

7 REFERENSLISTA

- Bredmar, A-C. (2003). *Dansa på bänken eller gunga på stolen. Möjligheter och hinder för lärande i olika lärandemiljöer*. Växjö universitet: Institutionen för pedagogik.
- Brodin, M. & Hylander, I. (2007). *Att bli sig själv*. Erlanders Berlings: Malmö.
- Colnerud, G. (2003). *Makten över elever och kollegialitetens paradox*. Locus. Nr 3.
- Davidsson, B. (1999). *Miljöer för lärande*. Carlgren, I. (red.). Studentlitteratur: Lund.
- Dysthe, O. (2003). *Dialog, samspel och lärande*. Studentlitteratur: Lund.
- Folkesson, A-M. (2004). *Datorn i det dialogiska klassrummet*. Studentlitteratur: Lund.
- Forslund Frykedal, K. (2008). *Undervisning med grupparbeten som arbetsform*. Institutionen för beteendevetenskap och lärande. Linköpings universitet.
- Forslund Frykedal, K. (2009). *Lära i samarbetssituationer*. From Jern, S. & Näslund, J. (Eds.). *Dynamics Within and outside the Lab*. Proceedings from The 6h. Nordic Conference on Group and Social Psychology. Lund.
- Granström, K. (2007). *Ledarskap i klassrummet*. I K. Granström (red.), *Forskning om lärarens arbete i klassrummet*. (s. 13-32). Stockholm.
- Hundeide, K. (2006). *Sociokulturella ramar för barns utveckling*. Lund: Studentlitteratur.
- Illeris, K. (2007). *Lärande*. Pozkal: Polen.
- Jhonson, J.E., Christie, J.F. & Wardle, FL. (2005). *Play, Development and early education*. Boston: Pearson/ Allyn and Bacon.
- Johansson, E. & Pramling Samuelson, I. (2007). *Att lära är nästan som att leka. Lek och lärande i förskola och skola*. Stockholm: Liber.
- Lantz, A. (2007) *Intervjumetodik*. Lund: Studentlitteratur.
- Lindqvist, G. (2002). *Lek I skolan*. Lund: Studentlitteratur.
- Ortega, R, Romera, E. & Monks, C. (2009). *The impact of group activities on social relations in an early education setting in Spain*. Informaworld: Routledge. ISSN: 1350293X. Volym 17.
- Patel, R. & Davidson, B. (2003). *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur.
- Pea, R. (1993) *Learning scientific concepts through material and social activities conceptual change*. The institute for the learning sciences. North western university.
- Sandén, I. (2005). *Lek, hälsa och lärande. Om lek som specialpedagogisk metod*. 3/2005. ISSN-nr: 1101-7643: Malmö högskola.

- Sjödin, S. (1991). *Problemlösning i grupp. Betydelsen av gruppsammansättning, gruppnorm och problemtyp för gruppprodukt och individuell kunskapsbehållning*. Umeå. Pedagogiska institutionen. ISBN 91-7174-611-0.
- Strommen, E. (1992). *Constructivism, tecnology, and the future of classroom learning*. Educaton and urban society, vol. 24 no. 4. New York.
- Sundblad, B. & Dominkovic', K. & Allard, B. (1983). *En bok om läsutveckling*. Södertälje: Liber.
- Svensson, A. (1998). *Barnet, språket och miljön*. Studentlitteratur: Lund.
- Taube, K. (2007). *Läsinlärning och självförtroende*. Norstedts Förlagsgrupp AB: Uddevalla.
- Thornberg, R. (2006). *Det sociala livet i skolan. Socialpsykologi för lärare*. Stockholm: Liber.
- Utbildningsdepartementet. (2010). *Läroplan för förskolan Lpfö 98*. Stockholm: Fritzes.
- Vetenskapsrådet. (1991). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Williams, P., Sheridan, S & Pramling Samuelson, I. (2000). *Barns samlärande- en forskningsöversikt*. Skolverket, Stockholm: Liber.
- Wirtberg, I. & Petitt, B. (1991). *Handbok i grupparbete*. Natur och kultur: Malmö.
- Vygotskij, L (1999). *Vygotskij och skolan. Texter ur Lev Vygotskijs pedagogiska psykologi kommenterade som historia och aktualitet*. Lindqvist, G. (red.). Studentlitteratur: Lund.
- Vygotskij, L. (1934, 2001). *Tänkande och språk*. MediaPrint Uddevalla AB: Uddevalla.
- Vygotskij, L. (1981). *Psykologi och dialektik*. Skogs Kartografiska AB: Malmö.

Bilaga 1

Hej

Jag heter Emma Magnusson och studerar till lärare på universitetet i Kalmar. Jag går min sista termin och är i full gång med att göra mitt examensarbete. Det ska handla om barns sätt att se på samarbete och deras attityder kring det. För att få svar på mina frågor behöver jag intervjua barn. Intervjuerna är helt anonyma och inga namn kommer att finnas med i mitt arbete. Jag kommer att spela in intervjuerna för min egen skull då det är svårt att hinna anteckna allt. Jag skulle önska att få tillstånd att intervjua ert barn.

Med vänliga hälsningar Emma Magnusson

Jag godkänner att mitt barn medverkar

Namn på barnet _____

Förälders underskrift _____

Bilaga 2**Intervjufrågor**

1. Berätta om en gång när du har lärt dig något tillsammans med en kompis.
 - Hur gick det till när ni bestämde hur ni skulle göra?
 - Vad var det som var bra med det?

2. Kan du berätta lite om någon gång du varit med om att samarbeta och det gick riktigt lätt?
 - Vad var det som gjorde att det var lätt?
 - Vad är det som gör att det blir lätt eller svårt när man är många som samarbetar?

3. När tycker du att det är bra att göra saker på egen hand?
 - Vad är det som gör att det blir bättre på egen hand?
 - Varför är det så?

4. Kan du berätta lite om någon gång du varit med om att samarbeta och det var svårt.
 - Vad var det som gjorde att det var svårt?
 - Varför tror du att det är så?

5. När tycker du att det är viktigt att hjälpa andra.
 - Kan du berätta lite om någon gång när du har hjälpt någon?
 - Kan du berätta om någon gång när någon annan har hjälpt dig?

6. Vad tycker du är viktigt att tänka på när man leker eller jobbar ihop med en kompis?
 - Varför tycker du att det är viktigt?
 - Är det samma saker som är viktigt när man leker och när man jobbar ihop?
 - I så fall: Vad är det som är samma och vad är olika?

7. Berätta om något som du och dina kompisar har hjälpts åt att göra.
 - Hur gick det till?
 - Vad var bra med det?

8. När du gör något tillsammans med en kompis, bestämmer ni lika mycket då, eller är det någon som bestämmer mer?
 - I så fall: Varför tror du det är så?
 - Är det alltid samma som bestämmer?

9. Om du inte har lust att göra något vad ska dina kompisar göra för att du ska ha lust att göra saker tillsammans?